

RUSZOLY JÓZSEF

„Az új orosz alkotmány”
(Eszterdó, 1918. október)

1

Hogy e közlemény címét idézőjelbe teszem, két oka van: 1. egy rég volt közlés címét kölcsönöztem; 2. maga az e helyütt – mintegy szakirodalmi különlegességgé – ismét közlendő forrás nem maga az 1918. július 10-én elfogadott első szovjet-orosz alkotmány, hanem annak tervezete, amely – még ha feleannyi terjedelemben – a szocialista alkotmányozás magvát: a szovjet, azaz *tanácsi rendszert* tartalmazza is. Különlegességnek azért minősítem, mert általa – elsősorban a politikai élet baloldalán elhelyezkedő liberális demokrata irányultságú – hazai olvasóközönség első kézből értesülhetett ezen – utóbb százados kísérletnek minősült – új alkotmányozási irányról.

Oroszország alkotmányfejlődése nem kerülhetett be *Európa alkotmánytörténete* (2005) című könyvem I. részébe;¹ e közlésnek is inkább jelzés értéke lehet, hogy teljesen mégsem mellőzhettem e témát. Annál inkább nem, mert az 1918/19. évi német forradalom tárgyalásánál is utalok a tanácsrendszerre (*Rätesystem*), a Magyarországi Tanácsköztársaság (1919) pedig éppenséggel része a magyar alkotmány- és jogtörténetnek.

E témakör egyébként része diszciplínánknak; kritikával ma is használható szakirodalma is van, melyből e helyütt elsősorban a *forráskiadványok* érdemének figyelmet. Kettőt annakidején magam is recenzeáltam, miért is *először* – némi rövidítéssel – ezt iktatom ide, *utána* pedig a címbéli „új orosz alkotmány” hazai első közlését, a korabeli háttérével.

A szovjet állam- és jogfejlődés első dokumentumai² már akkor történeti jelentőségűek voltak, amikor az 1940–50-es évek fordulóján megállapították a jogi karok új tanterveit és az oktatott tárgyak tematikáját. Annak, hogy az 1917.

¹ RUSZOLY JÓZSEF: *Európa alkotmánytörténete. Előadások és tanulmányok középkori és újkori intézményekről*. Püski, Bp., 2005. – Jelen közleményem első változatát e könyv II. felébe, a tanulmányok sorába iktattam be [„Az új orosz alkotmány” (1918); 526–533. p.]. Azóta e könyv, ha némi átdolgozással is, része lett az *Európai jog- és alkotmánytörténelem* c. művemnek (Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 12011.; 22013. / *Opera Iurisprudentiae* 1., szerk. Balogh Elemér), ám a 2005-i könyv II. felében közölt tanulmányok nélkül. – Ezen írásmű az OTKA 101735. nyilvántartási számú programba illeszkedik. Sajtó alá rendezte Antal Tamás.

² A 2. pontot illetően vö.: RUSZOLY JÓZSEF: *Két forráskiadvány a szovjet-orosz jogtörténet kezdeteiről*. Jogtudományi Közlöny, 1982. július (XXXVII. új évf. 7. sz.) 548–549. p.

november 7. utáni történeti szovjet-orosz joganyag nem kerülhetett bele Bónis György és Sarlós Márton Egyetemes állam- és jogtörténet tankönyvébe (1957), az lehet a magyarázata, hogy az 1950/51. tanévtől a hazaiak mellett előadott szovjetjogi tárgyak maguk is tartalmaztak történeti részeket. Az 1950-es évek végén még előadott maradvány tárgyuk: *A szovjet állam- és jogrendszer alapjai* c. „oktatási diszciplína” ugyancsak erősen történeties volt. Megszűntével a szovjet jogtörténet egy időre gazdátlanlanná vált, csak később bukkant föl a speciális kolégiumi vagy ágazati jellegű összehasonlító államjogi stúdiumok körében.

Hogy az 1970-es évek vége felé az egyetemes állam- és jogtörténet művelői, közöttük is elsősorban Horváth Pál, érdeklődést mutattak a szocialista jogfejlődés kezdetei iránt, jelzi a budapesti Egyetemes Jogtörténeti Tanszék *Összehasonlító Jogtörténeti Tanulmányok* c. kiadványa, amely a feldolgozásokra utaló sorozat címével ellentétben *A szocialista jellegű állam- és jogrend kialakulásának történeti kútforrásai (Válogatott dokumentumok a szovjet hatalom állam- és jogrendjének kialakulása időszakából)* c. „rejtett” egyedi cím alatt egy sor szovjet-orosz jogszabály teljes vagy részbeni fordítását közli (7–255.). Ezek után, csupán függelékként hat Josef Karpatnak, a kiváló – bennünket becsülő – szlovák jogtörténésznek a hazai jogtörténetírás egy évtizeddel azelőtti helyzetét fölvezető cikkének némileg megkésett, magyar nyelvű közreadása (*A jelenkori magyar jogtörténetírásról* (257–278.)).³

Kovács István, a szocialista alkotmányfejlődés nemzetközileg is elismert magyar tudósa, akinek tollából a szovjet államjogtörténetről számos publikáció napvilágot látott, kis könyvben tette közzé az első szovjet-orosz alkotmány előtti, államjogi jelentőségű jogszabályok válogatását, valamint magát az alap törvényt is.⁴

Így immár két, jellegében hasonló, tematikájában és a közzététel megoldásaiban mégis elütő forráskiadványunk is van a szovjet állam- és jogtörténet kezdeteiről. A B. Kállai István szerkesztette egyetemi kiadvány időben tovább terjed: eljut egészen 1924-ig, s nem is csupán az államjog, hanem más jogágak anyagából is merít. Így például közli az OSZFSZK [Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársaság] Büntető Törvénykönyvét is (1922). Kovács István szigorú időrendben adja közre a joganyagot; B. Kállai István is így kezdi, de – vélhetően a tematikai összefüggések miatt – mégsem viszi következetesen végig a kronológikus közlést.

³ *Összehasonlító Jogtörténeti Tanulmányok*. Az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar[a] Egyetemes Jogtörténeti Tanszék[ének] kiadványa. Szerk. KÁLLAI ISTVÁN. Kézirat gyanánt. Bp., 1979. 281 p.

⁴ Az októberi dekrétumok és az első szovjet alkotmány. Válogatta, szerkesztette és a bevezető tanulmányt írta: KOVÁCS ISTVÁN. A dokumentumokat fordította és a jegyzeteket írta: TÓTH KÁROLY. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp., 1980. 271 p.

Tizenöt jogszabály mindkét kötetben föllelhető. Közéjük tartozik természetesen az 1918. évi első szovjet-orosz alkotmány is. Az aprólékos összehasonlítás nem lehet feladatom, annyit így is érdemes megjegyezni, hogy a publikálás módjában és a fordításokban egyaránt mutatkoznak eltérések. A késői kutatónak kétség esetén nyilvánvalóan az eredeti szöveghez kell majd vissza-nyúlnia. B. Kállai István fordításai nyomán pusztán a forráshelyeket közli, Kovács István kötete – a fordító Tóth Károly tollából – rövid, a megértést könnyítő jegyzeteket is tartalmaz. Kár, hogy ez utóbbiból viszont elmaradt a forráshelyekre való utalás.

A Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó által közreadott kötet nagy értéke Kovács Istvánnak önálló mű számba menő bevezető tanulmánya [Az *októberi dekrétumoktól az első szovjet alkotmányig (A szovjet államjog kezdetei)*, 13–77.]. Mivel a dokumentumok ismertetése nagyobb teret igényelne, magam is szívesebben foglalom itt össze e – részben rájuk is hivatkozó – bevezető tanulmány főbb gondolatait.

Kovács István az első szovjet alkotmány egyik tervezetének, Tábori Kornél által az Esztendő nevű folyóirat, 1918. októberi számában való közlésére utaló bevezető, a cári önkényuralmi, majd az ezt némileg enyhítő, „*oktrojált alkotmány látszatát*” keltő, 1906. májusi alaptörvények által megalapozott felemás rendszer, valamint az 1917 februárjától októberéig tartó polgári demokratikus rend, a kettős hatalom és a szovjetek fejlődésének bemutatása nyomán - a szovjet törvényhozás kezdeteinek *formai elemeivel* foglalkozik. E szerint, a szovjetek országos kongresszusai között „szovjet parlamentként” működő *Központi Végrehajtó Bizottság* a jogalkotás, azaz a törvényhozás legfőbb szervévé vált; ezt az 1918. július 10-én elfogadott alkotmány a kialakult gyakorlat alapján rögzítette is. Jogalkotó hatáskört gyakorolt a neki e tekintetben is alá-rendelt szovjet kormány, a *Népbiztosok Tanácsa*. Jogi tartalmú rendelkezéseik elnevezéseikben sem nagyon különböztek. Leggyakrabban a dekrétum (*dekret*) és a határozat (*posztanovlenyije*) megnevezést viselték, de még más, „a korábbi államapparátusból örökölt, tradicionális elnevezéseket” is megőriztek. Mindez e jogforrások közzétételére, szerkesztésére, sőt fogalmazására is jellemző.

Hozzátehetjük, hogy nyilván Szovjet-Oroszországban sem lehetett másként, miként nálunk, amint arra Sarlós Béla A *Tanácsköztársaság jogrendszerének kialakulása* (Bp., 1969) c. művében sok példát hozott fel: a régi miniszteriális hivatalnokok, a jogszabály előkészítésben továbbra is nagy szerepet játszottak. Hogy-hogynem, tudomásom szerint eddig senki sem emelte ki azt a *kontinuitást*, amely nálunk a polgári demokratikus Népkormány néptörvényeit és a Forradalmi Kormányzótanács rendeleteit forma szerint összeköti. Igaz, ezen az úton az 1912: LXI. tc. Által, kivételes hatalommal felruházott magyar minisztérium (kormány), háború alatti, széles körű rendeletalkotásáig is vissza-

tekinthetünk, különösen azért, mert gr. Károlyi Mihály minisztériuma, az első időkben még hivatkozott is erre a jogalapra.

A *szovjet államjog alapintézményeinek jelentkezése a dekrétumokban* c. rész e korai jogforrások tartalmi elemzését nyújtja, bemutatván a két fajta, a munkás-katona- és a parasztszovjetek egységesítését; a *szovjetkongresszus*, a Központi Végrehajtó Bizottság és a Népbiztosok Tanácsa egymáshoz való viszonyát.

Elemzi a szerző a polgári rend testületi szerveinek, közöttük a frissen választott *Alkotmányozó Gyűlésnek* és a régi területi önkormányzatoknak a főlétszámolását. „Amilyen ütemben [...] a munkás- és parasztszovjetek egyesítése végbement, fokozatosan megszűnt az önkormányzatok fenntartásának szükségessége” (48.). Az *első szovjet alkotmány előkészítése és elfogadása* c. befejező rész, az 1918. március-áprilisi időszakban kezdődő előmunkálatokkal, a vitákkal, az alkotmánytervezet és elvetett ellentervezete létrejöttével, majd az alkotmányt elfogadó *V. szovjetkongresszussal* foglalkozik. Kiemelendő, hogy az előkészítő munkálatokban több oldalról felmerül „az az elképzelés, mely a lakosság foglalkozási ágak vagy szakmák szerint szervezett társulásaira kívánta építeni a föderációt” (70.). Ezt, a századfordulón a munkásmozgalomban – elsősorban a szakszervezetekben – kialakult szindikalista nézetet tükrözte az igazságügyi népbiztosság Reiszner által képviselt ellentervezete is. A központi irányítást erősítő és a nemzetiségek területi önkormányzatát egyaránt szavatolni alkalmasnak vélt hagyományos *territoriális elv* hívei győztek, s a szocialista államok azóta a területi képviseletre épülnek, ámbár újabban nálunk is vannak a szakmai *érdekképviseletnek* az államszervezetben való létjogosultságát fölvető elgondolkodtató elképzelések.⁵

Hogy az 1918. évi szovjet-orosz alkotmány publikált tervezete az *Eszterházy*-ban jelent meg először, s ezáltal mintegy *in statu nascendi* kapott tájékoztatást a „szocializmus bevezetéséről” az érdeklődő magyar olvasóközönség, azt Kovács István már e könyve előtt is megírta. Mi több: előadásában is érintette. Noha ismereteink bőven vannak e végeredményben sikertelen, sok emberi vesztéssel járó, ránk is kiható kísérletről: nem tagadhatni, hogy az elmúlt 20. század egyik legnagyobb hatású eseménye volt. Maradva az 1918-i közlésnél, önmagában is érdekes az a szellemi-politikai környezet, amelyet Hatvany Lajos báró, a Nyugat mecénása e rövid életű (1918. január–1919. február) folyóirata megjelenített, s máig közvetít az utókornak.

A folyóiratnak a történetét *Ilia Mihály* írta meg:⁶ „Az Eszterházy – írja értékelésében – több volt mint lapkísérlet. A tízéves Nyugat nagy kezdeti nekifutása

⁵ Ádám Antal nyilatkozott erről a Magyar Rádió Kossuth-adójának Esti Magazinjában a Hazafias Népfrent Közjogi Bizottságának újjáalakulása alkalmával, 1981. június 22-én.

⁶ ILIA MIHÁLY: Hatvany Lajos folyóirata: az Eszterházy, Irodalomtörténeti dolgozatok, 39., Szeged, 1965. 17–23.p.

lehiggadt, a háború végére a magyar polgári radikalizmus és különösen a Hatvany képviselte erős liberalizmus vonala jut el az Esztendőben (Károlyi Mihály politikájának aktív támogatásával) a Nyugattól elkülönülni igyekvő irodalom önállósulásához, a más fórumon való szóláshoz. [...] megszületése annak az irodalmi és politikai vonalnak válságával is összefügg, melyet az Esztendő és a Nyugat is képviselt, és amelyik a forradalom alatt, de különösen a forradalom után művészi elzárkózottsággal küzdött, vagy pedig e régiebb irány megtagadásával, különválásával tudott a korai Nyugattól függetlenül szólni. Az Esztendő kimondatlanul viseli a Nyugattól való elszakadás jegyeit, de lényegében ugyanannak a tábornak volt útkeresési kísérlete a társadalmi változások legvégső pillanataiban. Megkésett, és ezért elhalása elkerülhetetlen volt” (33.).

Az Esztendő irodalmi és politikai folyóirat szellemi háttérében a nagy múltú liberális Pesti Napló állt. Főszerkesztője maga Hatvany Lajos volt, szerkesztői pedig Karinthy Frigyes, Kosztolányi Dezső és Tóth Árpád voltak. A munka dandárját Tóth Árpád végezte. A rajtuk kívüli írók és költők közül, a máig is jól ismertek: Babits Mihály, Krúdy Gyula, Kaffka Margit, Juhász Gyula, hogy csak a legtöbbet publikálókat említsem. A szellem Ady is, ám róla csak írnak; ő a Nyugatnak kötelezte el magát, szerződésileg is.

„Az Esztendő – emlékeztet Ilia Mihály –, híven Károlyi Mihály politikájához, irodalmi és művészeti kérdésekben, de különösen publicisztikai [...] írásai-ban a Dunamedence népeinek, a monarchia nemzetiségeinek megbékélését, a sovinizmustól mentes barátságát hirdette, és több írásban a háború utáni együttélés lehetőségeit kutatta” (30.). A román Isac Emil a lap 1918. novemberi (!) számában az erdélyi román irodalomra hívja föl a figyelmet. »Ha – idézi Ilia – kissé lecsendesül ez a nagy állati cavalcade, mi szellemi arisztokraták kezdjük ez az ismerkedést [...]. Ez országnak annyi értéke és drágaköve van, és nincs senkiben kedv, hogy a kénköves sovinizmus oltárára letegye az érzések különböző színű és illatú koszorúját« (30.).

A lap aggodalommal foglalkozott a szláv nacionalista törekvésekkel, különösen a háború utáni időkre gondolva. Tábori Kornél pl. a horvát nacionalizmust bírálta (*Szvinje magyarszki*, 1918/10.). Ő mintegy rovatot nyitva (*A nagy orosz átalakulás*, 1918/8., 10.) fordításban publikált szovjet-orosz dokumentumokat is. Az első gazdasági jellegű (*Ami már megvalósult*, 1918. augusztus) a második pedig *Az új orosz alkotmány* (1918. október), melyet a Függelékben teszek ismét közzé.

Tábori Kornél (1879–1944) jogot végzett, a Pesti Napló munkatársaként rendőri riporter és haditudósító volt. Bűnügyi riportkönyvein kívül figyelmet érdemelhet a bécsi levéltári anyagok fölhasználásával írt könyve (*Tűtkosrendőrség és kamarilla*, 1921).⁷

Közleményét eredeti helyesírásával – csupán itt-ott javítva – teszem közzé. Fordításának *dokumentum értéke van*, habár Kovács István kötetében Tóth Károly fordítása nyilvánvalóan korszerűbb és teljesebb. Összesítve őket nyilvánvaló, amint azt már Kovács István is megírta, hogy – „nem az V. szovjet kongresszus által elfogadott alkotmányszöveg, hanem egyik, előzetesen publikált tervezete került lefordításra” (44.).

Az Eszterházy megszűnésének kiváltó oka egyébként – amint azt Ilia Mihály megírta – az volt, hogy szembefordult a kommunista párttal. „1919 januárjában már *Gorkij Bolsevik*ek c. írását közlik, melyben a szerző a bolsevik forradalommal szembeni aggályainak ad hangot, és a közlés a folyóirat (elsősorban Hatvány) kétségeit is illusztrálja” (32.). S ami a tanácsköztársaság alatt még ennél is nagyobb súllyal esett latba: „A Pesti Naplóban éppen Hatvány írt Kun Béláról letartóztatásakor (1919. febr. 22.) eléggé ellenszenvel. [...] Megszűnését befolyásolhatta az is, hogy a folyóirat utolsó számaira széthullt az Eszterházy szerkesztési koncepció, kapkodás, anyaghiány nyomaival találkozhatunk” (9.)⁸

Amint arra közleményem 1. és 2. pontjában is utaltam: *Az új orosz alkotmány* nem Szovjet-Oroszország alkotmányának végleges szövege, hanem csupán *tervezete*. A kettő közötti – számos helyütt kimutatható egyezés (azonos vagy hasonló szövegezés) – elemzése meghaladná e közlemény célját. Ugyanakkor föl hívom a figyelmet a Magyarországi Tanácsköztársaság Forradalmi Kormányzótanácsa 1919. április 3-i, XXVI. sz. rendeletével, az ún. ideiglenes alkotmánnyal való, nemkülönben a tanácsköztársaság 1919. június 23-án elfogadott alkotmányával való egyezésekre. Így különösen: 1. a tanácsi választójogból az ún. *kizsákmányolók* kizárására, 2. a tanácsrendszernek a lépcsőzetes, a helyi tanácsoktól fölfelé már közvetettségen alapuló fölépítésére, valamint 3. a *városoknak* a magasabb tanácsi szinteken való túlképviselésére, minek oka: az ipari munkásság képviselésének számarányához képest jóval nagyobb arányú intézményesítése, továbbá 4. a tanácsok és végrehajtó szerveik elkülönülésére.⁹

A 3. pontot illetően megjegyzem, hogy ennek az ún. Vitte-féle *állami дума* összehívására szolgáló 1905. december 11-i orosz választójogi törvényben megvoltak az előzményei: a választójogi *kúriák közötti egyenlőtlenség* a földbirtokosoknak és a polgároknak előnyére, a parasztoknak és különösen a munkásoknak hátrányára volt. A helyzet a szovjet rendszerben megfordult; a volt „uralkodó osztályok” kiesvén, a munkásságot, a túlnyomó többségben lévő parasztságot kárára részesítették előnyben.

⁷ VÉRTESY MIKLÓS: Tábori Kornél. *Új magyar irodalmi lexikon*, 1994. 3:2030.p.

⁸ Lásd még: [PAPP ISTVÁN GÉZA] P.I.G.: Eszterházy. = *Új magyar irodalmi lexikon*, 1994, 1:537. p.

⁹ A magyar tanácsköztársaság jogalkotása. Szerk.: HALÁSZ PÁL, KOVÁCS ISTVÁN, PESCHKA VILMOS. Budapest, 1959.

Függelék

Történelmi dokumentumot közlünk itt szószerint minden kommentár nélkül, az új orosz alkotmány pontozatait, amelyek alapján olvasóink világosan megítélhetik a szovjet-köztársaság egész működését.

Az orosz szocialista föderatív szovjet-köztársaság alkotmánya

Az orosz szocialista föderatív szovjet-köztársaság alkotmányának alapföladata a mostani időben az, hogy a *városi és falusi proletáriátus és a legszegényebb paraszt nép diktatúráját megszervezze*. A célja ennek az, hogy teljesen leverje a bourgeoisiet, hogy lehetetlenné tegye egyik embernek a másik által való kizsákmányolását, és hogy bevezesse azt a szocializmust, amelyben sem osztályokra való tagozódás, sem államhatalom nincs.

1. Az orosz köztársaság szabad szocialisztikus társasága Oroszország munkás lakosságának, amely városi és falusi szovjetekben egyesül.

2. Azoknak a tartományoknak szovjetjei, amelyek nemzeti létük és népszokásaik révén összetartoznak, *autonóm tartományszövetségekben egyesülnek*, amelyeknek élén a szovjetek tartományi kongresszusa és ezeknek végrehajtó közegei állanak.

3. A tartományi szovjetszövetségek föderatív alapon csoportosulnak szocialisztikus köztársasággá, amelynek élén a Minden Oroszok Nagy Kongresszusa (a birodalmi kongresszus) és kongresszusi szünetek idején a *Bírodalmi Központi Végrehajtó Bizottság* áll.

Az orosz szovjetek

Első fejezet

A választójog

I. Azt a jogot, hogy szovjet-képviselőt válasszanak és választhatók is legyenek, az orosz köztársaság következő *mindkét nembeli* polgárai kaphatják meg *18-ik életévüktől kezdve*.

1. Mindenki, aki életfönn tartásának eszközeit produktív vagy közhasznú munkával szerzi meg és tagja a munkaszövetségeknek (szakszervezeteknek), mint:

a) mindenfajta munkás és alkalmazott, aki kereskedelembe, iparban és földművelésben működik;

b) parasztok és kozákok, akiknek földjük van és napszámost nem foglalkoztatnak;

c) a szovjet-intézménynek alkalmazottai;

2. A szovjet-hadsereg és a tengerészet katonái.

3. Olyan polgárok, akik az 1. és 2. kategóriákba tartoznak és munkaképességüket részben vagy egészben elvesztették.

II. *Nem választhatnak és nem választhatók*, még ha a főnti kategóriák valamelyikébe tartoznak is:

1. *Olyanok, akik másokat alkalmaznak, hogy ebből előnyt nyerjenek.*

2. *Olyanok, akiknek munkátlan jövedelmük van, mint például tőkeamat, vagyoni jövedelem stb.*

3. *Magánkereskedők, kereskedelmi közvetítők.*

4. *A vallási intézmények szolgálói.*

5. *Az előbbi rendőrség, csendőrség és politikai osztály alkalmazottai és ügynökei, továbbá az orosz cári család tagjai.*

6. Olyanok, akiket törvényes úton elmebetegnek vagy örültnek nyilvánítottak, valamint süketnémák.

7. Olyanok, akiket önhasznú és becstelen büntetért elítéltek.

Második fejezet

1. Községekben, falvakban kozákhelységeken, tanyákon a szovjet-képviselőket úgy választják, hogy 100 lakosra esik egy képviselő, de háromnál kevesebb és ötvennél több képviselő nem eshetik egy helysége.

Megjegyzés: Az olyan helységeken, ahol csak mód van rá, közigazgatási ügyekben közvetlenül a választók nagygyűlése dönt.

2. A folyó munka végrehajtására a szovjetek körükből egy végrehajtó szervet választanak, mely legfőleg négy tagból áll.

3. A szovjet-tagok választása három hónapra érvényes.

4. A falusi szovjetet a végrehajtó szerv legalább kétszer havonként összehívja.

5. Rendkívüli gyűlést a végrehajtó szerv vagy hivatalból, vagy a szovjet-tagok legalább harmadrészen kívánságára hív össze.

6. A szovjet végrehajtó szerve teljes mértékben felelős a szovjetnek.

7. A szovjet a maga hatáskörében legfelsőbb hatósága a helységnek.

Ahol a közigazgatási ügyeket közvetlenül a választók általános gyűlése dönti el, ez a gyűlés jelenti a legfelsőbb fórumot.

Harmadik fejezet

1. A szovjetek járási kongresszusa az illető járás összes falu-szovjetjeinek képviselőiből áll, és pedig 10 szovjet-tagra esik egy képviselő.

Az olyan szovjetek, amelyeknek 10-nél kevesebb tagjuk van, egy-egy képviselőt küldenek a járási kongresszusra.

2. A városi szovjet a maga köréből végrehajtó szer[vét leg]alább havonként egyszer összehívja.

3. A szovjetek rendkívüli járási kongresszusát a végrehajtó szerv vagy hivatalból, vagy a járási szovjettagok harmadrészenek kívánságára hívja össze.

4. A képviselők járási kongresszusa legfőlebb tíz tagú végrehajtó szervet választ.

5. A végrehajtó szerv minden tekintetben felelős a kongresszusnak.

6. A járási kongresszus a maga hatáskörében legfőbb hatósága a járásnak.

A kongresszusok szünetében a végrehajtó szerv a legfőbb fórum.

Negyedik fejezet

A képviselők városi szovjetje

1. A városokban úgy alakítják a szovjeteket, hogy 100 lakosra esik egy képviselő; de nem lehet ötvennél kevesebb és ezernél több követ.

2. A járási kongresszust a végrehajtó-szerve leg[...]vet választ, minden ötven tagra egyet; de legalább három és legfőlebb tizenöt tagja lehet a bizottságnak.

3. A városi szovjet tagjainak választása három hónapra érvényes.

4. A végrehajtó szerv legalább hetenként egyszer összehívja a városi szovjetet.

5. A városi szovjet rendkívüli gyűlését a végrehajtó szerv hívja össze vagy hivatalból, vagy a tagok harmadrészenek kívánságára.

6. A végrehajtó szerv a városi szovjetnek teljes mértékben felelős.

7. Ami a városi szovjet hatáskörét illeti, ez a legfőbb hatóság a város területén.

Ötödik fejezet

A szovjetek kerületi kongresszusa

1. A szovjetek kerületi kongresszusa a falu-szovjetek tagjaiból áll, és pedig egy képviselő esik ezer lakosra, de háromszáznál nem több képviselő az egész kerületre.

Megjegyzés: Az olyan helységek falu-szovjetjei, amelyeknek ezernél kevesebb lakosuk van, a képviselők választása céljából a kerületi szovjetben egyesítendőek.

A kerületi szovjetben azonban csak olyan városok szovjetjeinek a képviselői vehetnek részt, amelyeknek lakossága nem haladja meg a tízezret.

2. A szovjetek kerületi kongresszusát a maga végrehajtó bizottsága hívja össze, és pedig legalább egyszer háromhavonként.

3. Rendkívüli kerületi kongresszust a végrehajtó bizottság vagy hivatalból hív össze, vagy akkor, ha olyan szovjetek, illetve helységek követelik, amelyeknek lakossága nem kevesebb, mint az egész kerület lakosainak egyharmada.

4. A kerületi kongresszus legfőlebb húsztagú végrehajtó bizottságot választ.

5. A végrehajtó bizottság a szovjetek kerületi kongresszusának teljes mértékben felelős.

6. A maga hatáskörében a kerületi kongresszus legmagasabb hatósága a kerületnek; a kongresszusi szünet idején a végrehajtó bizottság a legmagasabb főlebbeszézési fórum.

Hatodik fejezet

A szovjetek kormányzósági kongresszusa

1. A szovjetek kormányzósági kongresszusa a kerületi kongresszusok képviselőiből állt, de legfőlegb háromszáz követből az egész kormányzóság részére.

Megjegyzés: Hogyha kormányzósági kongresszust nem előzi meg kerületi kongresszus, a kormányzósági kongresszusnak a tagjait közvetlenül a kerületi [kerületbeli!] szovjetek választják.

2. A szovjetek kormányzósági kongresszusát a végrehajtó bizottság legalább egyszer háromhavonként összehívja.

3. A szovjetek rendkívüli kormányzósági kongresszusát a végrehajtó bizottság vagy hivatalból hívja össze, vagy a kormányzósági lakosságnak legalább egyharmada követelheti ezt.

4. A kormányzósági kongresszus legfőlegb 25 tagú végrehajtó bizottságot választ.

5. A végrehajtó bizottság teljes mértékben felelős a kormányzósági kongresszusnak.

6. A szovjetnek kormányzósági kongresszusa a legnagyobb hatalom a kormányzóságban és a kongresszusi szünet alkalmával végrehajtó bizottsága képviseli a legmagasabb fórumot.

Hetedik fejezet

A szovjetek tartományi kongresszusa

1. A szovjetek tartománykongresszusa a városi szovjetek és a kerületi kongresszusok tagjaiból áll és pedig olyanformán, hogy a kerületekben huszonötezer lakosra, a városokban ötezer választóra esik egy képviselő, de a követek teljes száma nem haladhatja meg az ötszázat.

Megjegyzés: Ha a szovjetek kormányzósági kongresszusa megelőzi a tartományi kongresszust, akkor az utóbbi számára a képviselőket direkt a tartományi kongresszus választja.

2. A tartományi kongresszust végrehajtó bizottsága legalább egyszer háromhavonként összehívja.

3. A rendkívüli tartományi kongresszust a végrehajtó bizottság hivatalból hívja össze, vagy olyan szovjetek és helységek kívánságára, amelyeknek lakossága az egész tartomány lakosságának egyharmadát teszi ki.

4. A tartományi kongresszus legfőlebb 25 tagú végrehajtó bizottságot választ.

5. A végrehajtó bizottság teljes mértékben felelős a tartományi kongresszusnak.

6. A tartományi kongresszus a maga hatáskörében az egész tartomány legnagyobb hatalma. A kongresszusok között való szünetben a végrehajtó bizottság képviseli a legfelsőbb fórumot.

Nyolcadik fejezet

A szovjetek birodalmi kongresszusa

A szovjetek birodalmi kongresszusa (minden oroszok kongresszusa) a városi szovjetek képviselőiből áll és pedig egy képviselő esik huszonötezer választóra, továbbá kormányzósági kongresszusok képviselőiből, akik közül százhuszonötezer lakosra esik egy képviselő.

Megjegyzés: Ha a kormányzósági kongresszus a birodalmi kongresszust nem közvetlenül előzi meg, akkor a birodalmi kongresszust a kerületi kongresszusok is kiküldhetik. Ha pedig a tartományi kongresszus közvetlenül megelőzi a birodalmi kongresszust, akkor fölküldhetik az utóbbira.

A birodalmi kongresszust végrehajtó bizottsága legalább kétszer évenként összehívja.

A rendkívüli birodalmi kongresszust vagy hivatalból hívja össze a birodalmi központi végrehajtó bizottság, vagy az olyan helységek szovjetjeinek kívánságára, amelyeknek lélekszáma a köztársaság egész lakosságának legalább egy harmadrészét teszi ki. A birodalmi kongresszus legfőlebb kétszáz tagú birodalmi központi végrehajtó bizottságot választhat.

A központi bizottság a szovjetek birodalmi kongresszusának teljes mértékben felelős.

A szovjetek birodalmi kongresszusa legfőbb hatalma a köztársaságnak. A gyűlés-szünetekben a központi bizottság képviseli a legfőbb fórumot.

*

Az új köztársasági alkotmány már életbe lépett, és az oroszok biztosra veszik, hogy idővel nemcsak Oroszország viszonyait, hanem *az egész világrendet átalakítja*, mindenütt a dolgozó népnek egykor titkos álma és ma egyre nyíltabb kívánsága szerint.

Tábori Kornél fordítása

Az új orosz alkotmány. TÁBORI KORNÉL fordítása. Eszterd, 1918. október; 152–159. (A nagy orosz átalakulás, II.)
(1982/2005/2015)